

Aleksandra GRABOWSKA-POWAGA, Agata JAKUBOWSKA
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Zarządzania
agrabowska@ue.katowice.pl, agata.jakubowska@ue.katowice.pl

ROLA KAPITAŁÓW KULTUROWEGO I KREATYWNEGO W KSZTAŁTOWANIU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO – PRZYKŁAD POLSKI

Streszczenie. Kształtowanie się kapitału społecznego w społeczeństwach jest uwarunkowane wieloma czynnikami. Jednymi z ważnych determinant umożliwiających rozwój kapitału społecznego są czynniki instytucjonalne, takie jak kultura czy potencjał kreatywny danego społeczeństwa. Celem artykułu jest podjęcie próby ulokowania kapitałów kulturowego i kreatywnego w teorii kapitału oraz przedstawienie roli, jaką pełnią zarówno kapitał kulturowy, jak i kreatywny w kształtowaniu kapitału społecznego.

Słowa kluczowe: Kapitał, kapitał kulturowy, potencjał kreatywny, kapitał społeczny.

ROLE OF CULTURAL CAPITAL AND CREATIVITY IN CREATING SOCIAL CAPITAL – THE CASE OF POLAND

Summary. There are a lot of conditions that influence the shape of social capital. One of the important determinants which enable development of social capital are institutional factors like culture or creativity of a society. The main aim of this article is an attempt to adjust the cultural capital and creative capital in theory of capital and to present the role of them in shaping social capital.

Keywords: capital, cultural capital, creativity, social capital.

1. Wstęp

Kapitał społeczny, choć nie jest pojęciem nowym, to coraz częściej charakteryzuje się go jako potencjał i przypisuje mu się wagę zasobu¹, zarówno w wymiarze społecznym, jak i w gospodarczym². Wśród czynników wpływających na kształt kapitału społecznego ważną rolę odgrywają uwarunkowania instytucjonalne, takie jak m.in.: potencjał kulturowy i potencjał kreatywny organizacji/wspólnoty/całego społeczeństwa. Kultura jest nośnikiem postaw wykształconych w jednostkach i przenoszonych na wspólnoty, a podłoże kulturowe i historyczne jest podstawą zaufania jednostek do siebie nawzajem, jak i do instytucji. Celem artykułu jest podjęcie próby ułożenia kapitałów kulturowego i kreatywnego w teorii kapitału. Ponadto jest to głos w dyskusji, która toczy się w literaturze przedmiotu na temat roli, jaką pełnią zarówno kapitał kulturowy, jak i kreatywny w kształtowaniu kapitału społecznego, rozumianego jako odnawialny zasób współczesnych gospodarek.

2. Miejsce kapitałów kulturowego i kreatywnego w teorii kapitału

Termin „kapitał” (ang. capital) wywodzi się z łacińskiego przymiotnika „capitale”, który pochodzi od rzeczownika „caput”, oznaczającego „głowę” lub „kierownika”. Pierwotne znaczenie „kapitału” dotyczyło kwoty pożyczonych pieniędzy czy sumy pieniędzy, stanowiącej dług w odróżnieniu do odsetek lub sumy pieniędzy, potrzebnej do rozpoczęcia działalności handlowej³. Pojęcie kapitału było wielokrotnie podejmowane przez przedstawicieli wszystkich szkół myśli ekonomicznej. Jednogłośnie zdefiniowanie kapitału nie było łatwe. Jedną z pierwszych interpretacji terminu głosiła, że: *kapitał to wszystkie posiadane dobra*⁴. Definicja ewaluowała wraz ze znaczeniem wartości zasobów, które uczestniczyły w procesach gospodarowania.

Współcześnie można przyjąć za P. Bourdieu, że kapitał to: *zakumulowana praca (w jej materialnej formie lub w jej „uprzedmiotowionej” wcielonej w coś formie), która o ile*

---

¹ Por. Grabowska A.: Kapitał społeczny w przedsiębiorstwach rodzinnych, [w:] *Ekonomia*, (red.) Sokołowski J., Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr XXX, Wrocław 2015, s. 131.

² Por. Jakubowska A.: Zaufanie jako element kapitału społecznego w relacjach klient – bank, [w:] Włodarczyk K.: *Kapitał ludzki w gospodarce i organizacji. Wybrane problemy*. s. Gospodarowanie Kapitałem Ludzkim, z. 8, Szczecin 2015, s. 101-104.

³ Por. Marchewka K.: Główne nurty w teorii kapitału. *Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny*. Rok LXII, z. 3, 2000, s. 105 i dalsze, za: Cannan E.: Early history of the term capital. „*Quarterly Journal of Economics*”, Vol. 35/1921, s. 43.

⁴ von Böhm-Bawerk E.: *Capital and interest. The controversy over the concept of capital*. London 1890, publ. by Libertarian Press, South Holland, Illinois 1959, p. 13.

*zostanie przywłaszczona na prywatnej tzn. wyłącznej bazie, przez jakąś osobę lub grupę osób umożliwia im zawłaszczenie energii społecznej w formie uprzedmiotowionej lub żywej pracy*⁵.

Kapitał zatem jest aktywnym wykorzystaniem przez jednostkę jej dostępnych zasobów w celu osiągnięcia celów. F.A. Hayek⁶ wyróżnia cztery kategorie zasobów:

- 1) nieprodukcyjne – niekonsumowane,
- 2) nieprodukcyjne – konsumowane,
- 3) produkcyjne – niekonsumowane,
- 4) produkcyjne – konsumowane.

Na podstawie tak wyodrębnionych kategorii zasobów rozróżnia się rozmaite typy kapitału:

- 1) rzeczowy – wykorzystanie zasobów nieprodukcyjnych – niekonsumowanych w przypadku ziemi oraz produkcyjnych – niekonsumowanych, w przypadku innego rodzaju kapitału rzeczowego;
- 2) finansowy – wykorzystanie zasobów nieprodukcyjnych – konsumowanych;
- 3) ludzki – wykorzystanie zasobów produkcyjnych – konsumowanych;
- 4) społeczny – wykorzystanie zasobów produkcyjnych – konsumowanych;
- 5) kreatywny – wykorzystanie zasobów produkcyjnych – konsumowanych.

Zarówno kapitał rzeczowy, jak i finansowy stały się podstawą rozważań przedstawicieli teorii klasycznych (np. Karol Marks), którzy definiowali kapitał jako część nadwyżki wartości pomiędzy wykorzystaną wartością (na rynku konsumpcyjnym) a wartością wymienną (na rynku produkcyjnym i rynku pracy) oraz jako inwestycja w produkcję i obieg towarów. Tak definiowany kapitał był aktywnym wykorzystaniem przez jednostkę dostępnych niekonsumowanych i w większości nieprodukcyjnych zasobów, co sprowadzało teorie klasyczne to wspólnego mianownika o ograniczoności i nieodnawialności zasobów. Dopiero wraz z postępem wiedzy, rozwojem cywilizacji i gospodarek rozwinęły się teorie klasyczne wokół zasobów produkcyjnych i konsumowanych, które jednocześnie charakteryzowano jako odnawialne. Tak postrzegane zasoby stały się podstawą do zidentyfikowania nowych rodzajów kapitału: ludzkiego, kulturowego i społecznego.

Kapitał ludzki przedstawiany jest w literaturze przedmiotu, jako inwestycje w techniczne umiejętności i wiedzę jednostki. Kapitał ludzki z metaperspektywy rozwoju społeczeństwa i gospodarki, zdefiniowano jako: *wiedzę, umiejętności, zdolności i inne przymioty jednostki ludzkiej, które umożliwiają wytwarzanie osobistego, społecznego i ekonomicznego dobrobytu*⁷. Natomiast kapitał ludzki z perspektywy mikro – rozwoju firmy i organizacji –

---

⁵ Bourdieu P.: The forms of capital, [in:] Richardson J.G., (ed.): Handbook of theory and research for sociology of education. Greenwood Press, New York, Westport, Connecticut, London 1986, p. 241-258.

⁶ von Hayek F.A.: The pure theory of capital. University of London 1941, published by The Ludwig von Mises Institute, Auburn, Alabama, p. 58.

⁷ OECD, The Well-being of Nations, The Role of Human and Social Capital, OECD Publishing, 2001, p. 18.

zdefiniowano jako: *wiedzę, umiejętności, możliwości oraz potencjał do rozwoju i wprowadzenia innowacji, wykazywany przez ludzi pracujących w danej firmie*⁸.

Z kolei kapitał kulturowy został zdefiniowany pod trzema postaciami:

- ucieleśnionej – określony typ i określony poziom kompetencji kulturowej (kultura prawomocna, wiedza, kompetencje, kwalifikacje zawodowe);
- uprzedmiotowionej – posiadanie przez jednostkę dóbr kulturowych, których nabycie i użycie wymaga odpowiednich kompetencji;
- zinstytucjonalizowanej – odpowiednie dyplomy i świadectwa zwykle zapewniające określone uprawnienia.

Kultura jest środkiem i celem walki klasowej, można ją uznać za kluczowy proces społeczny. W procesie kształtowania kapitału społecznego pełni rolę zarówno pozytywną, jak i negatywną. W wymiarze pozytywnym może być narzędziem budowy tożsamości społecznej. W wymiarze negatywnym jest barierą instytucjonalną między grupami i przepływem jednostek z jednej grupy do drugiej (utrudnia awans, powoduje degradację społeczną). Kultura jest podstawą kapitału kulturowego, który:

- jest przykładem zasobu wymagającego długotrwałej akumulacji, ale obdarzonego wysokim stopniem bezpieczeństwa, gdyż pozbawienie właściciela jego form jest praktycznie niemożliwe;
- zawiera dwa nierozdzielne aspekty: umiejętności i status prestiżowy;
- poprzez inwestycje ma charakter pragmatyczny, egoistyczny, długofalowy; celem inwestycji jednostki w swoje umiejętności nie jest w pierwszej kolejności wzbogacenie kultury, lecz chęć osiągnięcia zamierzonego celu, związana ze zdobyciem miejsca na rynku pracy, przynależności do danej grupy społecznej;
- jest często utożsamiany w literaturze przedmiotu z kapitałem ludzkim;
- można interpretować zarówno w ujęciu ekonomiczno-liberalnym, jak i w socjologiczno-krytycznym. W ujęciu ekonomiczno-liberalnym jest wartością, dzięki której mierzy się stopień użyteczności dla stymulacji wzrostu gospodarczego, a kultura rozumiana jest tutaj jako zasób rynkowo użytecznych umiejętności i wiedzy. W ujęciu socjologiczno-krytycznym kapitał kulturowy jest pewnym narzędziem wykluczenia i dominacji społecznej, odnoszącym się do subiektywnych konwencji kulturowych, będących przedmiotem roszczeń o nadanie im statusu wiedzy uprawomocnionej⁹.

Zarówno kapitał ludzki, jak i kulturowy stały się przesłankami do zdefiniowania kapitału społecznego. Część autorów (N. Lin, R.S. Burt, H. Flap) definiowała go jako inwestycje w sieci społeczne, a inni przedstawiciele (m.in. P. Bourdieu, J.S. Coleman, R. Putnam) interpretowali go jako inwestycję we wzajemne rozpoznanie i uznanie jednostek. Jedna ze

---

⁸ Baron A., Armstrong M.: Zarządzanie kapitałem ludzkim. Oficyna Wolters Kluwer Business, Kraków 2008, s. 18-20.

⁹ Zarycki T.: Kapitał kulturowy- założenia i perspektywy zastosowań teorii Pierre'a Bourdieu. Psychologia Społeczna, t. 4, 1-2 (10), Instytut Studiów społecznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2009, s. 13.

współczesnych definicji uwzględnia proponowane ścieżki interpretacji, tłumacząc, że: *kapitał społeczny, czyli kapitał więzi społecznych zawiera kilka odrębnych elementów. Dwa podstawowe jego składniki to własne wpływy, powiązania i znajomości jednostek, które mogą one w pewnych okolicznościach traktować jako swoisty wkład (aport) wnoszony w już istniejące lub dopiero formułujące się sieci społeczne bądź nawet jako zwykłą ofertę handlową, mającą swoistą, ustaloną cenę i jasno określone warunki sprzedaży (np. szara strefa lobbingu) oraz wewnątrzgrupowa lojalność i solidarność oraz wewnątrzgrupowe zaufanie. Szczególną i specyficzną odmianą kapitału społeczne jest uległość i podporządkowanie będące jedyną formą kapitału, jaką rozporządzają i jaką mogą zaoferować na wymianę praktycznie wszyscy, ale w szczególności ci, których pozycja materialną jest słaba i którzy nie mają dostępu do żadnych innych kapitałów posiadających realną, wystarczająco atrakcyjną dla innych wartość wymienną”¹⁰.*

Rozważając wpływ kapitału kulturowego na kształtowanie się kapitału społecznego należy uwzględnić potencjał kreatywny, który jest niejako pochodną rozwoju kultury w społeczeństwie (por. rys. 1). Czynniki wpływającymi na poziom potencjału kreatywnego w danym społeczeństwie są:

- sprzyjające otoczenie do rozwoju kreatywności,
- sprzyjające warunki do rozwoju zawodów kreatywnych, takich jak np. naukowcy, artyści;
- zdolności artystyczne i umiejętności techniczne;
- pewne instytucje nieformalne, jak np. niekonwencjonalny sposób myślenia.

Rys. 1. Czynniki wpływające na poziom kreatywności

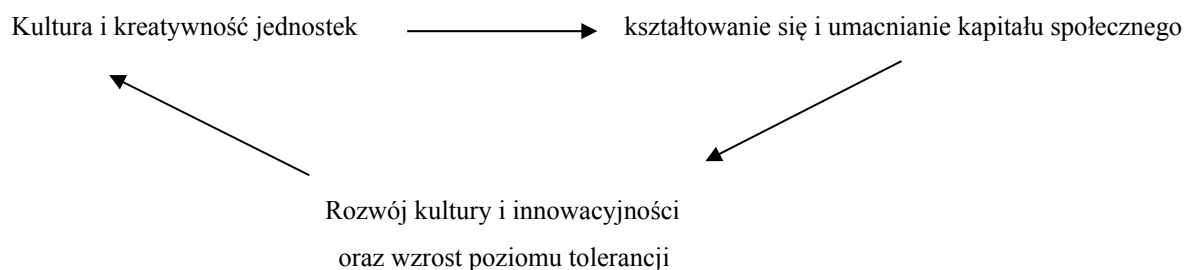
Fig. 1. Factors influencing the level of creativity

Źródło: The Impact of Culture on Creativity, KEA European Affairs 2009.

¹⁰ Ziółkowski M.: Kapitał społeczny, kulturowy i materialny i ich wzajemne konwersje we współczesnym społeczeństwie polskim. Studia Edukacyjne, nr 22, Adam Mickiewicz University Press, Poznań 2012, s. 10; por. także: Weber M.: Gospodarka i społeczeństwo. Zarys socjologii rozumiejącej. Warszawa 2002; Blau P.: Sprawiedliwość w wymianie społecznej, [w:] Współczesne teorie wymiany społecznej, (red.): Kempny M., Szmata J., Warszawa 1992.

Kreatywność, zdaniem R. Floridy, to: [...] *podstawowy kapitał ekonomiczny. Umiejętność znajdowania nowych pomysłów i lepszych sposobów robienia nowych rzeczy prowadzi do wzrostu wydajności, a więc do podniesienia stopy życiowej. Autor zauważa, że ludzka kreatywność stanowi kapitał praktycznie nieograniczony. Każda ludzka istota jest w pewien sposób kreatywna*¹¹.

Wpływ kapitału kulturowego i potencjału kreatywnego na kształtowanie się kapitału społecznego oddziałuje dwustronne (por. rys. 2). Kultura i kreatywność jednostek oraz społeczeństw ułatwia kształtowanie i umacnianie się kapitału społecznego, a ten z kolei wpływa na rozwój kultury, innowacyjności, zwiększa poziom tolerancji.

Rys. 2. Wpływ kultury i kreatywności na kapitał społeczny

Fig. 2. Impact of culture and creativity on social capital

Źródło: Opracowanie własne.

Zatem kapitał społeczny ma szansę trwałego rozwoju i umocnienia swojej pozycji jako zasobu w społeczeństwach, które charakteryzują się wysokim poziomem kapitałów kulturowego i kreatywnego.

3. Wskaźniki kapitału kreatywnego według R. Floridy na przykładzie regionów Polski

O ile istotnymi wskaźnikami kapitału kulturowego są szeroko pojmowane umiejętności i prestiżowy status jednostek, o tyle potencjał kreatywny można mierzyć za pomocą czterech zintegrowanych indeksów:

- wskaźnik klasy kreatywnej (iloraz liczby osób zatrudnianych w zawodach kreatywnych do ogólnej liczby osób pracujących. Do sektorów gospodarki kreatywnej zaliczyć należy: R&D, wydawniczy, oprogramowania, radio i telewizja, projektowanie, muzyka,

¹¹ Florida R.: *Narodziny klasy kreatywnej oraz jej wpływ na przeobrażenia w charakterze pracy, wypoczynku, społeczeństwa i życia codziennego*. Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2010, s. 9-10.

film, zabawki i gry, reklama, architektura, sztuki perfomatywne, rękodzieło, gry wideo, moda, sztuka);

- wskaźnik innowacyjności (mierzony liczbą patentów *per capita*);
- wskaźnik wysokich technologii (obecność przedsiębiorstw z branży high-tech);
- wskaźnik różnorodności, określający odsetek osób o orientacji homoseksualnej, zamieszkującej dany obszar (pozwala ocenić poziom tolerancji i otwartości danego regionu na różnego rodzaju ludzi i różnorodne idee)¹².

Powyższe indeksy zostały pogrupowane w trzy, najważniejsze pod względem kreatywności, miary, tj.: talent, technologia i tolerancja.

Na podstawie propozycji R. Floridy można scharakteryzować kapitał kreatywny Polski i jej regionów (por. tab. 1).

Biorąc pod uwagę Globalny Indeks Kreatywności¹³ Polska znajduje się na 46. miejscu wśród państw z całego świata (przed Montenegro, po Ukrainie). Wskaźnik technologii pozwolił na ulokowanie kraju na miejscu 46., przed Kostaryką, po Wietnamie. Wskaźnik talentu ulokował Polskę na miejscu 25. przed Austrią, po Ukrainie. Z kolei, wskaźnik tolerancji osłabił pozycję kraju w rankingu międzynarodowym, lokując go dopiero na miejscu 101. (równorzędne miejsce we wskaźniku tolerancji zajęły takie państwa jak: Malawia, Malezja, Grecja). Na niższym miejscu, według wskaźnika tolerancji, znalazły się m.in. Ukraina, Litwa, Tajlandia.

Tabela 1

Potencjał kreatywny Regionów Polski – wybrane wskaźniki

Województwa	Innowacyjność ¹⁴	Technologia	
		Osoby zatrudnione w sektorach techniki i nauki ¹⁵	Udział przedsiębiorstw high-tech ¹⁶
mazowieckie	95,9	57,4	19,6
małopolskie	81,7	46,2	13,8
dolnośląskie	66,2	49,8	21,2

¹² Ibidem, s. 251.

¹³ Florida R., Mellander C., King K.M.: The Global Creativity Index 2015. Martin Prosperity Institute, Appendix 4 (www.martinprosperity.org, pobrano dnia 24.05.2016 r.).

¹⁴ Indeks innowacyjności obejmuje 6 wskaźników: wydajność pracy, stopa wartości dodanej, wydatki na B&R, edukacja policealna, pracujący w B&R, liczba patentów. Indeks został obliczony przez analityków banku Millennium i opublikowany w opracowaniu „Indeks Millennium-Potencjał Innowacyjności Regionów”, Warszawa 17 maja 2016 (www.bakmillennium.pl/o-banku/centrum-prasowe/informacje-prasowe pobrano dnia 20.05.2016).

¹⁵ Indeks zasobów ludzkich dla nauki i techniki jako odsetek ludności aktywnej zawodowo według województw w 2014 roku, por. Nauka i technika w 2014 r., GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa 2015, s.106 (www.stat.gov.pl pobrano dnia 23.05.2016).

¹⁶ Udział przedsiębiorstw wysokiej i średniowysokiej techniki w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego według województw w 2014 roku, por. Nauka i technika w 2014 r., GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa 2015, s. 119 (www.stat.gov.pl pobrano dnia 23.05.2016).

cd. tabeli 1

pomorskie	75,2	46,5	16,5
łódzkie	66,0	42,7	13,5
wielkopolskie	64,8	42,2	13,3
śląskie	64,4	48,5	19,4
lubelskie	63,7	44,6	12,7
podkarpackie	59,8	40,3	17,1
opolskie	54,2	43,0	14,5
podlaskie	51,2	43,8	10,7
zachodnio-pomorskie	51,1	46,0	13,1
kujawsko-pomorskie	48,6	37,6	14,5
świętokrzyskie	48,2	41,2	14,1
lubuskie	42,9	42,6	14,0
warmińsko-mazurskie	42,3	42,4	10,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: „Indeks Millennium-Potencjał Innowacyjności Regionów”, Warszawa 17 maja 2016 (www.bankmillennium.pl/o-banku/centrum-prasowe/informacje-prasowe pobrano dnia 20.05.2016). Indeks zasobów ludzkich dla nauki i techniki jako odsetek ludności aktywnej zawodowo według województw w 2014 roku, por. Nauka i technika w 2014 r., GUS, Warszawa 2015. Udział przedsiębiorstw wysokiej i średnio-wysokiej techniki w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego według województw w 2014 roku, por. Nauka i technika w 2014 r., GUS, Warszawa 2015.

W odniesieniu do regionów Polski najwyższym potencjałem kreatywnym charakteryzuje się województwo mazowieckie (zajmuje ono pierwszą lokatę w zakresie innowacyjności oraz w zakresie osób zatrudnianych w zawodach kreatywnych). Kapitał kreatywny najsłabiej dotychczas ocenia się w województwie warmińsko-mazurskim.

4. Zakończenie

Spółeczeństwa otwarte na zróżnicowanie kulturowe jednostek (wskaźnik tolerancji na odmienność religijną czy seksualną), charakteryzujące się wysokim indeksem talentu (liczba osób zatrudnianych w zawodach kreatywnych), innowacyjności (liczba patentów *per capita*) czy technologii (liczba przedsiębiorstw wysokiej techniki w produkcji ogółem) są bardziej podatne na nawiązywanie relacji między jednostkami i budowanie zaufania, co prowadzi do rozwoju kapitału społecznego aniżeli społeczeństwa zamknięte zarówno na różnorodność, jak i na potrzeby związane z rozwojem cywilizacyjnym. Zatem można przyjąć tezę, że istnieje silne skorelowanie między potencjałami kulturowym i kreatywnym a kształtowaniem się kapitału społecznego. Na potwierdzenie tej tezy można przywołać pierwsze miejsca państw z rankingu Global Creativity Index¹⁷ (Australia, USA, Nowa Zelandia, Canada), które

¹⁷ Florida R., Mellander C., King K.M.: The Global Creativity Index 2015. Martin Prosperity Institute, Appendix 4, (www.martinprosperity.org, pobrano dnia 24.05.2016 r.)

przejawiają symptomy świadczące o wysokim poziomie kapitału społecznego. Z kolei Polska, na podstawie dostępnych badań, jest przykładem państw charakteryzującym się niskim poziomem kapitału społecznego, a zaprezentowany w artykule fragment Globalnego Indeksu Kreatywności, który lokuje Polskę na 46. miejscu, jednocześnie dowodzi o zbliżonym do kapitału społecznego poziomie kapitałów kulturowego i kreatywnego.

Bibliografia

1. Baron A., Armstrong M.: Zarządzanie kapitałem ludzkim. Oficyna Wolters Kluwer Business, Kraków 2008, s. 18-20.
2. Blau P.: Sprawiedliwość w wymianie społecznej, [w:] Kempny M., Szmatka J. (red.): Współczesne teorie wymiany społecznej. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992.
3. Böhm-Bawerk E.: Capital and interest. The controversy over the concept of capital, London, 1890, publ. by Libertarian Press, South Holland, Illinois 1959, p. 13.
4. Bourdieu P.: The forms of capital, [in:] Richardson J.G., (eds.): Handbook of theory and research for sociology of education. Greenwood Press, New York, Westport, Connecticut, London 1986, p. 241-258.
5. Cannan E.: Early history of the term capital. „Quarterly Journal of Economics”, Vol. 35/1921.
6. Florida R., Mellander C., King K.M.: The Global Creativity Index 2015. Martin Prosperity Institute, Appendix 4.
7. Florida R.: Narodziny klasy kreatywnej oraz jej wpływ na przeobrażenia w charakterze pracy, wypoczynku, społeczeństwa i życia codziennego. Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2010, s. 9-10.
8. Grabowska A.: Kapitał społeczny w przedsiębiorstwach rodzinnych, [w:] Sokołowski J., (red.): Ekonomia. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr XXX, Wrocław 2015, s. 131.
9. Hayek von F.A.: The pure theory of capital. University of London 1941, published by The Ludwig von Mises Institute, Auburn, Alabama.
10. Jakubowska A.: Zaufanie jako element kapitału społecznego w relacjach klient – bank, [w:] Włodarczyk K.: Kapitał ludzki w gospodarce i organizacji. Wybrane problemy, s. Gospodarowanie Kapitałem Ludzkim, z. 8, Szczecin 2015, s. 99-112.
11. Weber M.: Gospodarka i społeczeństwo. Zarys socjologii rozumiejącej. Warszawa 2002.
12. Marchewka K.: Główne nurty w teorii kapitału. Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny. Rok LXII, z. 3, 2000.
13. Nauka i technika w 2014 r., GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa 2015.

14. OECD, The Well-being of Nations, The Role of Human and Social Capital, OECD Publishing, 2001.
15. Zarycki T.: Kapitał kulturowy – założenia i perspektywy zastosowań teorii Pierre'a Bourdieu. *Psychologia Społeczna*, t. 4, 1-2 (10), Instytut Studiów społecznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2009.
16. Ziółkowski M.: Kapitał społeczny, kulturowy i materialny i ich wzajemne konwersje we współczesnym społeczeństwie polskim. *Studia Edukacyjne*, nr 22, Adam Mickiewicz University Press, Poznań 2012.

Źródła internetowe

www.bankmillennium.pl
www.martinprosperity.org
www.stat.gov.pl

Abstract

Shaping of social capital in societies is conditioned by many determinants. Institutional determinants such as culture or creative potential of a particular society are important factors enabling development of social capital.

Culture is a carrier of attitudes developed in individuals and transferred on communities, and cultural and historical background is the basis of trust of individuals in each other and in institutions. While analysing the impact of cultural capital on shaping social capital, the discussions must take into consideration creative potential that is in a way a derivative of development of culture in society.

The impact of cultural capital and creative potential on shaping social capital interacts in two ways. Culture and creativity of individuals facilitate shaping and strengthening of social capital, and this, in turn, affects development of culture and innovativeness, as well as it expands the level of tolerance.